zondag 30 augustus 2020, Nijmegen, Stevenskerk, Leo Oosterveen o.p.

Het geloof en het wonder

[1e lezing: Jeremia 7,23-28] (Willibrordvertaling)
23Dit alleen heb Ik hen bevolen: Luister naar Mij, dan zal Ik uw God zijn en gij zult mijn volk zijn. Volg de weg die Ik u wijs, dan zal het u goed gaan. 24Maar ze hebben niet geluisterd en Mij niet gehoorzaamd. Ze bleven hardnekkig in de boosheid. Hoe langer hoe meer keerden ze zich van Mij af. 25Sinds de uittocht van uw voorvaderen uit Egypte, tot heden toe, heb Ik u mijn dienaren de profeten gezonden, telkens weer. 26Maar ze hebben niet naar Mij geluisterd en Mij niet gehoorzaamd. Ze bleven hardnekkig, meer nog dan hun voorvaderen. 27Zeg hun dat alles, luisteren zullen ze niet; roep het hun toe, antwoorden zullen ze niet. 28Dan moet ge tegen hen zeggen: Hier is nu het volk dat niet wil luisteren naar Jahwe zijn God, dat zich niet laat beleren. Weg is de oprechtheid, ze komt niet meer over hun lippen.

[evangelie: Matteüs 17, 14-21] (Willibrordvertaling)
14 Toen zij bij het volk gekomen waren, kwam een man naar Hem toe, wierp zich op de knieën voor Hem neer 15en sprak: “Heer, ontferm U over mijn zoon, want hij lijdt aan vallende ziekte en is er slecht aan toe. Dikwijls valt hij in het vuur en in het water. 16Ik heb hem bij uw leerlingen gebracht, maar die waren niet bij machte hem te genezen.” 17Jezus gaf ten antwoord: “O, ongelovig en verworden geslacht, hoelang nog moet Ik bij u zijn, hoelang nog u verdragen? Brengt hem hier bij Mij.” 18En onder de dwang van Jezus’ woord ging de boze geest uit hem weg; op datzelfde ogenblik was de jongen genezen. 19Toen de leerlingen met Jezus alleen waren, vroegen zij Hem: “Waarom hebben wij hem niet uit kunnen drijven?” 20Jezus zei hun: “Om uw gebrek aan geloof. Voorwaar, Ik zeg u: wanneer gij een geloof bezit, ook al is dit klein als een mosterdzaadje, dan kunt ge tot deze berg zeggen: verplaats u van hier naar daar, en hij zal zich verplaatsen. Niets zal u onmogelijk zijn.” 21(Maar dit soort wordt alleen uitgedreven door gebed en vasten.)

[overweging:]
“Het is belangrijk om vertrouwen te hebben in jezelf. Zo kun je namelijk controle uitoefenen op je eigen leven. Als je vertrouwen hebt in jezelf, dan geloof je ook dat je bepaalde situaties kunt veranderen en bepaalde vaardigheden kunt leren. Je durft dan doelen te stellen, die je vervolgens ook behaalt. […] Door dit te doen en je doelen te behalen, krijg je weer meer vertrouwen in jezelf en je eigen kunnen.”

Zomaar een citaat uit een brochure van een trainingsbureau dat zich aanprijst om mensen meer vertrouwen in zichzelf te leren geven zodat ze meer dingen aandurven en meer bereiken in hun leven. Als je geen succes hebt in het leven, er geen controle op hebt, dan moet je werken aan meer zelfvertrouwen, zodat je bereiken zult wat je wilt, is de gedachte.

Succes hebben in leven en werk, vertrouwen krijgen in je eigen kunnen, het hoort bij het hedendaagse en alomtegenwoordige ideaalbeeld van mensen. Het is voor velen een onmisbaar instrument geworden om geluk en erkenning te vinden.

Is dit ideaal alleen iets van vandaag de dag?
Keren we ons naar het evangelie van vandaag of in eerste instantie: naar de passage die eraan voorafgaat. Daar lezen we over de verheerlijking van Jezus op de Berg. Petrus, Johannes en Jacobus zijn bij hem en ervaren op de berg dat Jezus de ware opvolger is van Mozes en Elia, dat hij hun werk voltooit en Wet en Profeten vervult. Hem moeten ze navolgen, weten ze.

Dan dalen ze van de berg af en voegen zich bij de rest van de leerlingen en het volk eromheen. Uit dat volk treedt een vader naar voren die zijn beklag doet over de achtergebleven leerlingen die niet leveren wat ze beloven. Hij heeft zijn maanzieke, d.w.z. epileptische zoon bij hen gebracht om hem te genezen. Deze leerlingen staan bekend als 'die van Jezus' en denken wellicht: dat kunnen we wel. Maar de genezing lukt niet en de vader komt zijn gram halen bij Jezus. Jezus verontschuldigt de leerlingen niet bij die vader, maar richt zich direct tot zowel leerlingen als omstanders: wat zijn jullie toch een halsstarrig en ongelovig volk! De leerlingen begrijpen niets van die reactie. Ze begrijpen überhaupt niet waarom ze in hun missie gefaald hebben en ook nog eens een zware reprimande krijgen. Dan drijft Jezus alsnog de demon uit de jongen en de leerlingen zijn vertwijfeld. Waarom lukt ons dat niet? Jezus' oordeel luidt: door jullie gebrek aan geloof, jullie kleingelovigheid. En hij zegt: als jullie ook maar enig geloof zouden hebben met de omvang van een mosterdzaadje, zou je bergen kunnen verzetten.

Waar ontbreekt het aan? De leerlingen zijn vol zelfvertrouwen aan de slag gegaan. Zij zijn immers uit het gevolg van Jezus. Zij denken: wij hebben een welverdiend brevet om te doen wat de grote meester doet: zieken genezen, kreupelen en lammen weer laten lopen, blinden ziende maken. Kom bij ons aan en je zult gezond worden! Dit zelfvertrouwen wordt echter niet beloond en wordt ook nog eens door Jezus afgestraft. Ze lijden aan een elementair gebrek aan inzicht in wat navolging en geloof echt inhoudt. Ze zijn kennelijk nog niet toe aan de kern van de zaak. Dit evangelie wil ons duidelijk maken dat aan het wonder van de genezing een nog veel groter een belangrijker wonder voorafgaat, n.l. het wonder van de gave om écht te geloven, geloven in Gods genadevolle aanwezigheid en in de navolging van Jezus die die aanwezigheid van God present stelt. Zonder dat laatste wonder kan het eerste niet plaatshebben.

In het nieuwe testament, zoals we weten, betekent geloven vertrouwen. Staat dit geloven, ècht geloven, dan in schril contrast met zelfvertrouwen, het zelfvertrouwen dat de leerlingen kennelijk tentoonspreiden? Is zelfvertrouwen dan een vals geloof? Neen, natuurlijk niet. Ook Jezus toont regelmatig dat hij heel zeker van zijn zaak is, bijv. bij de tempelreiniging. Niemand kan iets tot een goed eind brengen als hij of zij er niet in gelooft of almaar aan zichzelf twijfelt. Toch is het de grondovertuiging die Jezus in dit evangelie uitspreekt dat de gave van het geloof iets meer en iets anders is dan zelfvertrouwen, iets

anders dan overtuigd zijn van je eigen kunnen en prestaties. De mystieke traditie heeft hier altijd weet van gehad. Uiteindelijk gaat het niet om mijn werken, maar om het werken van God in mij, op de bodem van mijn ziel – hetgeen vervolgens, hoe kan het anders, van cruciale betekenis is voor al mijn doen en laten.

Dit werken van God maakt dat jij zelf niet meer het centrum bent van je eigen leven. Immers, niet mijn, maar uw wil geschiede. Je eigen doelstellingen, je staat van dienst staan niet langer centraal. Naar de overtuiging van Matteus is je overgeven aan dit werken van God een gave, een geschenk en dus allerminst een prestatie waarop je je kunt laten voorstaan.

Deze gave heeft ook helemaal geen groots aanzien. Integendeel ze begint volgens het evangelie als een onooglijk mosterdzaadje dat, als het in goede grond gezaaid is (Mt 13,23), langzaam groeit en groter wordt, totdat het een boom wordt (13,32). Dit is een hele troost. Groeien in het geloof is niet een resultaat van eigen inspanning. Als het geloof welkom geheten wordt, groeit het vanzelf.

Daarom is het je openstellen voor deze gave ook helemaal geen onmogelijke of bovenmenselijke opgave, integendeel. Eerder is het zo dat geloven zélf het onmogelijke mogelijk maakt – en dat is waarop Jezus duidt. Je inzetten voor “de minsten der mijnen” (Mt 25,40) is iets dat de wereld perplex doet staan. Wie doet dat nu? Toch gebeurt het en dit is een wonder dat uiteindelijk mogelijk wordt door het wonder van de kiemcel van ons geloof, het enige echte wonder dat ertoe doet. Groeit die kiemcel, dan is alles mogelijk en al het andere zal ons geschonken worden (Mt 6,33).

Moge het zo zijn

Leo Oosterveen o.p, lcn.oosterveen@hetnet.nl